

Punikvama kraj Ivanca, Golubovcu (Hrvatsko zagorje) te u Donjemu Pazarištu (Lika).

Srednji paleolitik obilježavaju mnogobrojni nalazi kamenoga oruđa i oružja mousterijanske kulture, izrađeni tehnikom cijepanja i okresivanja, a očuvani su i skeletni ostaci fosilnih ljudi *Homo sapiens neanderthalensis* (Krapina, Vindija, Velika pećina, Veternica). Čovjek toga doba živi uglavnom po špiljama, koje mu služe i kao prva obredna mjesta. U mlađem paleolitu nastavlja se proizvodnja različitih kamenih šiljaka, strugača, gladilica, dubila, svrdla, ali i koštanih predmeta, npr. šila, igala, udica, harpuna i sl. Na nekim se primjercima uočavaju urezani motivi usporednih crta, kružića i spirala, što je samo daleki odjek umjetnosti graviranja koštanih predmeta razvijene u kasnom paleolitu Z i sr. Europe. Mlađi paleolitik kontinentalne Hrvatske obilježava aurignacijska kultura, koju na jadranskoj obali i otocima ubrzo smjenjuje gravettijanska kultura specifičnih regionalnih obilježja i traje sve do mezolitika (Vindija, Velika pećina, Šandalja II, Romualdova pećina).

LIT.: M. Malez, Paleolitsko i mezolitsko doba u Hrvatskoj, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, I, Sarajevo 1979. T. T. G.

PALISKA, Karlo, slikar (Presika kraj Labina, 8. X. 1938). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1965 (I. Šebalj). Slika kompozicije u duhu ekspresionističke figuracije, naglašena subjektivnoga značaja. Potez mu je slobodan, kolorit zagasi i dramatičan, ozračje ispunjeno snažnim unutrašnjim proživljavanjem (*Povratak rudara*, 1982; *Makija*, 1984; *Sudbine*, 1985). — Samostalno je izlagao u Labinu (1973), Puli (1975, 1983), Novome Sadu (1976), Rabu (1981), Zagrebu (1984), Rijeci (1992) i Puli (1994).

LIT.: V. Ekl, 10 istarskih umjetnika (katalog), Zagreb 1985. — Ista, Karlo Paliska (katalog), Rijeka 1992. — G. Ostojić-Cvajer, Karlo Paliska (katalog), Pula 1994. Ž. Sa.

PALLAVICINI (Palavićini), Petar, kipar (Korčula, 15. VI. 1886 — Dubrovnik, 22. X. 1958). Studirao u Češkoj na klesarsko-kiparskoj školi u Holicima 1905—09, i na Akademiji u Pragu 1909—12 (J. V. Myslbek). God. 1924—37. profesor na Umjetničkoj školi u Beogradu.

U početku pod jakim utjecajem I. Meštrovića (portret *Luje Leontića*, 1914). Između 1922—24. nastala je serija portreta reducirane forme i zaobljena plasticiteta (*Don Kihot*, 1922; *Portret supruge*, 1923). Modelira lirske koncipirane ženske figure naglašene vertikale (*Djevojka s otoka*, 1931; *Proljeće*, 1939; *Kupačica skida košulju*, 1957). Izradio skulpturu *Baltazara Bogišića* u Cavtatu (1913). — Samostalno izlagao u Pragu, Zagrebu, Beogradu i Splitu.

LIT.: M. Stevanović, Petar Palavićini, Beograd 1964.

K. Ma.

PALLER, Josip, slikar (druga pol. XVIII. st.). Spominje se u Varaždinu 1769. kao slikarski pomoćnik. God. 1779. »Josephus Paller pictor« postaje zagrebačkim građaninom. Od njegovih su djela poznate tri oltarne slike iz 1780 (*Bezgrešno začeće*, *Sv. Petar* i *Sv. Pavao*) koje su dospjele u selo Rovišće i u Dijecezanski muzej u Zagrebu, slika *Sv. Josip* iz 1782. u Mariji Bistrici i velika slika *Sv. Marija sa Sv. Dominikom* iz 1784. u Dijecezanskoj muzeju.

LIT.: I. Lentić-Kugli, Grada za proučavanje varaždinskih »pictora« u XVIII. stoljeću, II, Vijesti MK, 1977, 4. — V. Kajić, Tri nepoznata djela Josipa Pallera u Rovišću, ibid., 1980, 4. R.

PALMA, Trifun (Trifun Kotoranin), zlatar (Kotor, ? — nakon 1498). Prvi se put spominje 1450. u Kotoru; bio je zet i vjerovatno učenik kotorskoga zlatara A. Izaha. Od 1473. boravio nekoliko godina u Moskvi gdje je radio posude od plemenita metala za rus. kneza Ivana Vasiljevića. U Kotoru su očuvana dva njegova rada, oba u katedrali Sv. Tripuna: srebrni križ gotičkih karakteristika (spominje se u jednoj ispravi iz 1473) i relikvijar u obliku ruke od pozlaćena srebra, ukrašen rozetama i reljefnim Kristovim poprsjem (potpisan i datiran 1483).

LIT.: R. Kovijanić, Trifun Kotoranin, moskovski zlatar, Glasnik Etnografskog muzeja u Cetinju (Cetinje), 1964, 4. R.

PALMERINI, Pier Antonio, tal. slikar (Urbino, ? — 1538). Boravio u Dubrovniku oko 1526—30. Tu je očuvana njegova oltarna slika *Uzašašće Kristovo* u crkvi Sv. Spasa i ormar za relikvije s vratnicama u obliku polipitiha, sa središnjim prizorom *Uskrsnuća*, u sakristiji crkve Male braće. U tim radovima odaje poznavanje urbinskoga slikarskoga kruga s kraja XV. st. uz rijetke i neshvaćene odjeke Rafaela.

LIT.: C. Fisković, Nekoliko podataka o starim dubrovačkim slikarima, Prilozi—Dalmacija, 1956. — M. Gligorić, Pijer Antonio Palmerini, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1971, 7. — K. Prijatelj, Tri priloga uz nove restauratorske zahvate regionalnog zavoda, Prilozi—Dalmacija, 1985. — V. Marković, Slikarstvo, u katalogu: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb—Dubrovnik 1987. K. Plj.

PALMI, Bartolomeo, venec. slikar (XV. st.). Sklopio 1492. ugovor da će za franjevačku crkvu u Cavtatu naslikati oltarnu sliku s pet svetaca, a 1493. obvezao se opunomoćeniku franjevača iz Konavala i Cavtata da će izraditi oltarnu sliku s dva sveca. God. 1496. postaje članom dubrovačke slikarske bratovštine.

LIT.: J. Tadić, Grada.

PALTAŠIĆ, Andrija, tiskar i izdavač (Kotor, oko 1450 — Venecija, oko 1500). Podrijetlom iz kotorske trgovačke obitelji; izučio tiskarstvo u Italiji, djelovao u Veneciji 1477—93. Tiskao je 41 djelo; uz Bibliju i crkveno-obredna izdanja objavljivao je rimske ant. pisce (Ciceron, Tibul, Propertije, Ovidije, Vergilije, Juvenal, Gelijs, Laktancije), humaniste, starije i suvremene teološke autore, historiografe i leksikografe. Njegova izdanja po svojem estetskom izgledu pripadaju među najuspjelije uzorke ranoga mlet. tiskarstva. P. je prvi poznati hrv. tiskar; potpisivao se obično kao »magister Andreas de Paltasichis Catharensis (de Catharo)«. K. K.

PALJAN, Hrvojka, arhitektica (Mali Zdenci, 21. VII. 1941). Diplomirala na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1966 (N. Šegvić). God. 1966—70. djeluje u Njemačkoj, a potom u Zagrebu. Pretežno se bavi projektiranjem stambenih zgrada, obrađujući posebnu pozornost na usklađivanje tehnoloških uvjeta s fleksibilnom strukturom i posebnom namjenom stana. Od izvedenih se projekata ističu stambene zgrade blokova B_I i B_{II} u Voltinu naselju (1972, s Đ. Mirkovićem i T. Petrinjakom), Dom kulture u Travnom (1984), stambeno-poslovna zgrada »Ružmarinka E« (1985, sa Ž. Jagićem), unutrašnje uređenje hotela »I« (1987), stambene zgrade K₅ na Jarunu (1990) — sve u Zagrebu, te stambeno naselje Gorica III (1974) i zgrada O₁ u Velikom polju (1987) u Velikoj Gorici.

LIT.: I. Marović, Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina, Radovi IPU, 1992, 16. J. M. M.

PAMFINI, Petar, tal. zlatar (XV. st.). Rodom iz Sermonete, imao je radionicu u Dubrovniku. God. 1436. je skovao dvije pozlaćene zdjele, dva srebrna vrča i dva tanjura od bijeloga srebra kao dar Dubrovačke Republike za vjenčanje Alfonsa I. Aragonskoga.

LIT.: J. Tadić, Grada.

PANDŽIĆ, Vladimir, slikar (Zagreb, 31. I. 1953). Diplomirao na Akademiji u Sarajevu 1985. Autor izrazito ekspresionističkoga naboja, slijedi trag M. Duschampa, informela i konceptuale (*Crveno nebo*, 1987). Neslikarskim postupcima i materijalima, ekspresivnim lik. jezikom izriče patnju i strahote rata u ciklusima *Magija*, *metafizika*, *alkemija*, 1992; *Novo nebo*, 1993. i *Rukopisi*, 1994. — Samostalno izlagao u Sarajevu, Dubrovniku, Zagrebu, Osijeku i Belišću.

LIT.: V. Kusik, Vladimir Pandžić (katalog), Dubrovnik 1987. — J. Škunca, Vladimir Pandžić (katalog), Osijek 1993. K. Ma.

PANKRACIJE, drvorezbar (Dubrovnik, XIV. st.). Obvezao se 1319. da će izraditi korska sjedala u crkvi Sv. Stjepana u Skadru; 1324. radi klupe u Dubrovniku. Jedan je od prvih zabilježenih drvorezbara u Dubrovniku.

LIT.: C. Fisković, Prvi poznati dubrovački graditelji, Dubrovnik 1955, str. 13.

PANTAN, predio uz more I od Trogira. Na snažnu izvoru vode spominju se već u XIII. st. mlinice, vlasništvo trogirске općine. Do danas je očuvan mlin podignut 1582—85. Postrojenja za mljevenje smještena su u dva krila ispod kojih protječe voda; u sredini je dvokatna kula a ispred nje, prema morskoj strani, gat za lađe. Na zidove mlina uzidano je više reljefnih grbova i natpisa koji spominju gradnju.

MLIN U PANTANU

